Muistio valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston kuulemiseen 28.9.2016
Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto
Metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen

METSÄTALOUS

- **HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017**

2017 TAE:n mitoitus

- 2017 TAE:ssa metsätalouteen budjetoidut määrärahat kasvavat n. 2 milj. eurolla vuoden 2016 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Lisäykset aiheutuvat Kemera-tuen kasvusta (+1 milj. euroa) ja kärkihankerahoituksen lisääntymisestä (+1 milj. euroa)

30.40.44 Kemera-tuki

- Kemera-tukeen esitetään 56,23 milj. euroa, mikä on 1 milj. euroa vuoden 2016 talousarviota enemmän.
- Myöntämisvaltuutta esitetään 59 milj. euroa. Valtuuden määrä on niukka, ja se on mitoitettu tulevien vuosien määrärahakehysten mukaisesti.
- Uusi Kemera-laki astui voimaan 1.7.2015. Vanhan lain mukaisista rahoituspäätöksistä aiheutuvia menoja voidaan maksaa vuoden 2019 loppuun saakka.
- Uusi Kemera-laki on suunniteltu vuotuiselle 68 milj. euron määrärahatasolle. Käytettävissä olevat määrärahat kaudella 2016-2019 ovat HO-säästöjen seurauksena noin 12 milj. euroa suunniteltua alhaisemmat. 18.4.2016 astui voimaan tukijärjestelmän muutosta koskeva laki, jolla pyritään sopeuttamaan tukijärjestelmä käytettävissä oleviin määrärahoihin.
- Määrärahat suunnataan alueellisissa metsäohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi metsien hoidon ja puun saatavuuden kannalta vaikuttavimmalla tavalla erityisesti taimikon varhaishoitoon ja nuoren metsän hoitoon. Myös metsäteiden perusparannuksen rahoitus on tärkeää biotalouden edistämisen kannalta. Suometsien hoitohankkeissa kiinnitetään erityistä huomiota vesiensuojelutoimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.
- Tämänhetkisen arvion mukaan Kemera-tukea on jäämässä käyttämättä noin 10 miljoonaa euroa. Syynä on osittain se, että tuen saajat hakevat nuoren metsän hoidon ja taimikon varhaishoidon rahoitusta parikin vuotta ennen työn toteutusta. Myöntämisvaltuutta sitoutuu näihin hankkeisiin, mutta töiden toteutuksen ajankohta jää tuen saajan päätettäväksi. Työt tulee toteuttaa rahoituspäätöstä seuraavan toisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Lisäksi Metsäkeskukseen tulleet hakemukset eivät ole tulleet sähköisen asiointijärjestelmän välityksellä, vaan kaikki rahoitushakemukset ja toteutusilmoitukset (maksatushakemukset) joudutaan tallentamaan käsin metsäkeskuksessa. Toteutusilmoituksia on saatu siten maksettua arvioitua vähemmän. Syyskuun aikana avautunut toteutusilmoituksien sähköinen vastaanotto Metsään.fi -palvelussa ja metsänhoitoyhdistyksin järjestelmän kautta ei ehdi auttaa tilannetta riittävästi.
- Kuluvana vuonna olisi mahdollista käyttää arviolta noin 12 miljoonaa euroa myöntämisvaltuutta parhaillaan hakukiellossa oleviin työlajeihin ja samalla huolehtia metsureiden työllisyystilanteesta. Ministeriö valmistelee asiaa. Vaarana kuitenkin

on samanlainen hakuruuhka kuin alkuvuodesta, mikä vaikeuttaa avaamisajankohdan ja laajuuden määrittelyä. Sähköinen hakumenettely Metsään.fi:n ja metsänhoitoyhdistyksien järjestelmän kautta olisi käytössä, jos haku avataan.

30.40.22 ja 30.40.45 Metso-ohjelman rahoitus

- Momentilla 30.40.45 on käytettävissä 3 milj. euroa. Määrärahasta käytetään ympäristötukeen noin 2 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1 milj. euroa. Määräraha mahdollistaa toimenpiteet noin 2 000 hehtaarin alueella. Vanhoja kymmenen vuoden sopimuksia on umpeutumassa vuonna 2016 noin 6 000 hehtaaria, joiden uusiminen vaatisi noin 4,2 miljoonaa euroa.
- METSO Vnp:n tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. Vuoden 2015 loppuun mennessä tavoitteesta on toteutettu noin 38 000 hehtaaria sekä toteutettu 12 000 ha luonnonhoidon suunnittelua).
- Momentin 30.40.22 määrärahasta käytetään noin 0,5 milj. euroa Metson valtakunnallisten kehittämishankkeiden sekä verkostohankkeiden rahoittamiseen.
- HO-säästö puolitti käytettävissä olevan määrärahan. Vaikuttavuuden säilyttämiseksi ympäristötuen perusarvokorvausta alennettiin ja ympäristötukikohteita priorisoidaan luontoarvojen perusteella.
- Mikäli nykyinen määrärahataso olisi käytössä vuoteen 2025 saakka, saavutettaisiin pinta-alatavoitteesta noin 70 %.

30.40.46 Suomen metsäkeskus

- Momentille esitetään 40,8 miljoonaa euroa, missä huomioitu HO-säästön mukaista vähennystä 2 milj. euroa. Säästö säilyy vuoden 2016 TA:n tasolla.
- Säästöjen seurauksena metsäkeskus toteuttaa talouden sopeuttamissuunnitelmaa, jossa on mukana mm. toimipaikkaverkoston kattavuuden tarkistukset, henkilöstön sopeuttaminen ja myös eräiden toimintojen vähentäminen.
- Talousarvioesitykseen ei sisälly Suomen metsäkeskuksen liiketoimintayksikkö Otson yhtiöittämiseen liittyviä viittauksia. Otson liiketoiminta on myyty liiketoimintakaupalla 6.9.2016. OTSO:n metsäomaisuudesta ja muista omistuksista, jotka ovat myös osa metsäkeskuksen liiketoimintaa, tullaan järjestelmällisesti luopumaan. Metsäkeskuslakia tullaan muuttamaan siten, että vuodesta 2017 eteenpäin metsäkeskus ei voisi harjoittaa liiketoimintaa. Lakiluonnos on lausunnolla 28.9.2016 saakka.

30.64 Metsähallitus

- Metsähallituksen osalta esitys perustuu 15.4.2016 voimaan tulleeseen metsähallituslainsäädäntöön. Metsähallituksesta muodostettiin erillislakiin perustuva valtion liikelaitos, missä julkiset hallintotehtävät eriytettiin omaan yksikköönsä ja markkinaehtoinen liiketoiminta sijoitettiin tytäryhtiöihin. Metsähallitus pysyi yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena. Valtion maa- ja vesiomaisuus on valtion suorassa omistuksessa ja Metsähallituksella on lakisääteisesti määriteltyjä liiketoimintaa rajoittavia yhteiskunnallisia velvoitteita. Metsätaloutta harjoittavalla liikelaitoksen tytäryhtiöllä (Metsähallitus Metsätalous Oy) on pysyvä käyttöoikeus valtion talousmetsiin.
- Metsähallituksen liiketoiminnan keskeisiksi palvelu- ja muiksi toimintatavoitteiksi esitetään v. 2017 talousarvioesityksessä, että Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset

yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt eivät vähene. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus paranee edelleen.

- Ottaen huomioon eduskunnan hyväksymät vuoden 2017 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2017 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 107,5 milj. euroa, mikä olisi tarkoitus tulouttaa kokonaisuudessaan valtiolle v. 2018.
- Maa- ja metsätalousministeriönhallinnan julkisiin hallintotehtäviin esitetään 5,5 milj. euron määrärahaa (momentti 30.64.50). Määrärahassa on huomioitu vähennyksenä 0,240 milj. euron siirto YM:n momentille 35.10.52 Hossan kansallispuiston perustamisen johdosta. Toiminnan vaikuttavuustavoitteet ovat 1) riista- ja kalakannat säilyvät elinvoimaisina ja metsästys ja kalastus on eettistä ja vastuullista 2) eräpalveluja tarjotaan kattavasti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästi ja sillä luodaan hyvinvointia 3) luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.
- Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien julkisten hallintotehtävien määrärahat ja tavoitteet ovat talousarvioesityksen momentin 35.10.52 päätösosassa.

Metsätalouden kärkihankerahoitus (Biotalous ja puhtaat ratkaisut, KH: Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä)

- Julkisen talouden suunnitelmassa osana Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä -kärkihankkeen toteutusta metsävaratietojen käytön tehostamiseen ja metsänomistajille ja toimijoille suunnattujen uusien sähköisten palvelujen kehittämiseen osoitetaan rahoitusta vuosiksi 2016–2018 seuraavasti (mom. 30.40.22):
  - 2016: 4,0 milj. euroa
  - 2017: 5,0 milj. euroa
  - 2018: 4,0 milj. euroa
  - Yhteensä 13,0 milj. euroa

- Metsävaratietojen käytön tehostaminen ja metsänomistajille ja toimijoille suunnattujen uusien sähköisten palvelujen kehittäminen on edellä mainitun kärkihankkeen ainoa kokonaisuus, joka rahoitetaan MMM:n momenteilta.
- Momentilla 30.40.22 esitetään 5 milj. euroa edellä mainitun kärkihankkeen toteuttamiseen vuodelle 2017.
- Metsävaratiedon käytön tehostamista ja uusien sähköisten palveluiden kehittämistä on toteutettu vuonna 2016 yhdessätoista eri hankkeessa. Hankkeet jatkuvat myös vuonna 2017, joten rahoitusta ohjataan samoihin hankkeisiin. Hankkeita toteuttaa Suomen metsäkeskus, Luonnonvarakeskus, VTT Oy, Metsäteho Oy, Helsingin yliopisto, Maanmittauslaitoksen paikkatietokeskus, Tampereen teknillinen yliopisto, Arbonaut Oy, Itä-Suomen yliopisto, Helsingin yliopisto, Geologian tutkimuskeskus, Suomen Puukauppa Oy, Satellio Oy, Bitcomp, Metsäsuunnittelu Hollanti Oy ja Suomen ympäristökeskus.

Kansallinen metsästrategia

- Kansallinen metsästrategia (KMS) 2025 on valtioneuvoston 12.2.2015 hyväksymä metsäalan kokonaisvaltainen kehittämisstrategia ja sisältää metsäpolitiikan keskeiset linjaukset. Strategialle asetetut päämäärät ovat:

    - Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille
    - metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat
    - metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä
- Kansallista metsästrategian toteuttamiseksi on priorisoitu 11 hanketta. Niiden lisäksi metsästrategian tavoitteita toteutetaan myös osana jokapäiväistä kehittämistyötä sekä muiden strategioiden ja ohjelmien toteuttamista. Metsästrategian strategiset hankkeet ovat:
    - Tulevaisuuden metsätieto ja sähköiset palvelut
    - Metsäalaa tukeva kaavoitus
    - Uudistuvan metsäalan tilastointi
    - Aktiivisen metsätalouden, puun markkinoille tulon ja metsänomistusrakenteen kehittäminen
    - Metsätalouden uusi kannustejärjestelmä ja resurssitehokas metsänhoito
    - Metsäalan tutkimusstrategia
    - Metsäalaa tukeva infrastruktuuri
    - Uudet työelämän ja koulutuksen yhteistyön toimintamallit
    - Talousmetsien luonnonhoito
    - Muut kuin puuntuotannolliset ekosysteemipalvelut - turvaaminen ja markkinoiden kehittäminen
    - Suomalaisten metsien arvostus
- Kansallisen metsästrategian strategisten hankkeiden rahoitusta koskevat kysymykset käsitellään ja niistä päätetään vuosittain valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosesseissa. Strategian tavoitteet ovat perustana julkisen talouden suunnitelmien, niihin sisältyvien valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden valmistelussa. Strategiaa toteutetaan näiden puitteissa.
- MMM:n rahoittamat toimenpiteet liittyvät metsänhoidon ja perusparannuksen rahoitukseen, monimuotoisuuden turvaamiseen, puun energiakäytön edistämiseen, sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Kansallisen metsästrategian toteutuminen edellyttää myös muiden hallinnonalojen panostusta.
- Osana Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kokonaisuutta olevassa hallituksen kärkihankkeessa Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä olevat toimenpiteet metsänomistusrakenteen kehittämiseksi ja metsätilojen sukupolvenvaihdosten edistämiseksi sekä metsävaratietojen hyödyntämisen tehostamiseksi ja metsänomistajille ja toimijoille suunnattujen sähköisten palveluiden kehittämiseksi tukevat Kansallisen metsästrategian hankkeita D ja A. Kärkihankkeiden infrastruktuurikokonaisuus liittyy Kansallisen metsästrategian hankkeeseen G.

Metsästrategia 2025:n keskeiset rahoituslähteet ja METSO-ohjelman rahoitus

(milj. euroa)	2016 TA, LTA	2017 TAE
Kärkihankerahoitus: Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä (30.40.22)	4,000	5,000
Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (30.40.46)	40,800	40,800
Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44 ja 30.40.(47))	63,674 (55,230 TA + 8,444 LTA II)	56,230

Metsäluonnon hoidon edistäminen (30.40.45)	3,027	3,027
METSOn valtakunnalliset kehittämishankkeet ja verkosto-hankkeet (30.40.22)	0,500	0,500
Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.83)	0,050	0,050
Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (30.63.50)	5,754	5,514
VALTUUS Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	88,000 (58,000 TA + 30,000 LTA II)	59,000

Muuta

- Osana metsätalouden kärkihankeen toimeenpanoa (Biotalous ja puhtaat ratkaisut, KH: Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä), hallitus esittää talousarvioesityksessään verokannustinta metsätilojen sukupolvenvaihdosten edistämiseen sekä yrittäjävähennystä metsätalouden osalta.
- Sukupolvenvaihdosten edistäminen toteutettaisiin uudella metsälahjavähennyksellä, joka toteutuessaan lisäisi myös puun käyttöä, edistäisi yrittäjämäisen metsätalouden harjoittamista ja kehittäisi metsätilarakennetta.
- Molemmat esitykset ovat metsäpoliittisesti erittäin tärkeitä metsäalan kehittämisen ja kasvun edistämisen näkökulmasta.
- Tutkimustoiminnalla on suuri merkitys metsiin perustuvan biotalouden kehittymiselle. Metsäntutkimusta rahoitetaan osana Luonnonvarakeskusta momentilta 30.01.05. Koko Luonnonvarakeskuksen rahoitus laskee kehyspäätöksen mukaisesti noin 8,3 miljoonaa euroa vuodesta 2016 vuoteen 2017. Tutkimuksen tason säilyttäminen edellyttää voimakasta panostusta ulkopuolisen rahoituksen hankkimiseen niin yksityiseltä sektorilta, EU:lta kuin muista kansallisista rahoituslähteistä.